

SỰ THỐNG NHẤT GIỮA BẢN CHẤT GIAI CẤP CÔNG NHÂN VỚI TÍNH NHÂN DÂN VÀ TÍNH DÂN TỘC CỦA NHÀ NƯỚC TA

NGUYỄN TIẾN SỸ(*)

Hồ Chủ tịch đọc Tuyên ngôn Độc lập ngày 2/9/1945, tại Quảng trường Ba Đình - Hà Nội.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thắng lợi, Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa ra đời là một trong những sự kiện trọng đại trong lịch sử dân tộc Việt Nam, đồng thời là thành quả 15 năm đấu tranh kiên trì bền bỉ, đầy gian khổ của nhân dân ta dưới sự lãnh đạo của Đảng và Bác Hồ kính yêu. Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa là một Nhà nước kiểu mới - nhà nước công nông - nhà nước của dân, do dân, vì dân - nhà nước mang bản chất giai cấp công nhân, có tính nhân dân và tính dân tộc sâu sắc, hơn hẳn về chất so với các nhà nước kiểu cũ trong lịch sử.

Sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta được bắt nguồn từ lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về bản chất giai cấp và những đặc trưng cơ bản của nhà nước kiểu mới. Các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác-Lênin đã khẳng định rằng, nhà nước nào cũng mang bản chất của một giai cấp nhất định và là công cụ để thực hiện sự thống trị của giai cấp đó đối với toàn xã hội, không có "nhà nước phi giai cấp", "nhà nước siêu giai cấp", "nhà nước toàn dân"... Lenin chỉ rõ : "Nhà nước là của giai cấp mạnh nhất, giữ địa vị thống trị về mặt kinh tế, và nhờ có nhà nước, giai cấp này cũng trở thành giai cấp thống trị về mặt chính trị"(1).

Kế thừa quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin, Hồ Chí Minh cho rằng, để xác định đúng đắn bản chất giai cấp của nhà nước phải trả lời cho được câu hỏi : "Trong nhà nước ấy, giai cấp nào thống trị, giai cấp nào bị thống trị. Nhà nước ấy bảo vệ lợi ích của giai cấp nào, đàn áp giai cấp nào"(2). Dựa trên quan điểm đó và vận dụng sáng tạo vào trong xem xét các hình thái nhà nước trong lịch sử nhân loại, Hồ Chí Minh chỉ rõ : "Nhà nước phong kiến là công cụ của địa chủ để thống trị nông dân, nhà nước tư bản là công cụ của giai cấp tư sản để thống trị giai cấp công nhân"; "Từ khi cách mạng Nga thành công, một xã hội mới ra đời, nhà nước trở nên công cụ thống trị của nhân dân lao động"(3).

Căn cứ vào thực tế Việt Nam, Hồ Chí Minh cho rằng ở nước ta trước đây vẫn có nhà nước, nhưng đó là nhà nước làm công cụ của

(*)Tiến sĩ, Đại tá - Học viện Chính trị quân sự.

đế quốc và phong kiến để áp bức nhân dân, nhà nước đó không có tính nhân dân và tính dân tộc thực sự. Chỉ đến khi Các mạng Tháng Tám thành công thì Nhà nước của ta mới là "Nhà nước dân chủ nhân dân dựa trên nền tảng liên minh công nông, do giai cấp công nhân lãnh đạo", là nhà nước kiểu mới mang bản chất giai cấp công nhân và cũng chính nhờ có bản chất này mà thật sự có được tính nhân dân và tính dân tộc.

Quảng trường Ba Đình ngày 2/9/1945.

Bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước ta được thể hiện ở nguyên tắc tổ chức cơ bản : "Tập trung dân chủ" nhằm phát huy dân chủ đến mức cao độ, động viên tất cả mọi lực lượng của nhân dân đưa cách mạng tiến lên, đồng thời để tập trung, thống nhất lãnh đạo nhân dân đấu tranh cho độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Đó là một nhà nước dân chủ với nhân dân, chuyên chính với mọi kẻ thù chống phá sự nghiệp cách mạng của nhân dân và mọi biểu hiện vi phạm quyền dân chủ của nhân dân. Bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước ta còn được thể hiện rõ ở việc Nhà nước quản lý, điều hành xã hội trên tất cả các lĩnh vực theo pháp luật - một nền pháp luật mang tính dân chủ thực sự, bảo đảm đầy đủ quyền làm chủ của nhân dân lao động.

Bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước ta có sự thống nhất nội tại với tính nhân dân và tính dân tộc, phản ánh sự thống nhất giữa tính chính trị và tính nhân văn của Nhà nước ta. Đây là điểm khác nhau về chất giữa Nhà nước ta với các hình thức nhà nước kiểu cũ. Các nhà nước kiểu cũ (nhà nước chiếm hữu nô lệ, nhà nước phong kiến, nhà nước tư sản) do bản chất giai cấp thống trị bóc lột quy định

nên trên thực tế không có tính nhân dân, tính dân tộc triệt để và bền vững. Bởi vì theo Hồ Chí Minh, các nhà nước này ra đời đều là thành quả của những cuộc cách mạng "chưa đến nơi", chưa thể hiện đầy đủ tính nhân dân và tính dân tộc. Vì thế, sau khi cách mạng thành công rồi, quần chúng nhân dân còn muốn tiếp tục làm cách mạng lần nữa, một cuộc "cách mạng đến nơi", một cuộc cách mạng mà chính quyền là vấn đề cơ bản của nó được tổ chức xây dựng và hoạt động thấm nhuần sâu sắc bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc.

Sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc chỉ có thể có được ở nhà nước xã hội chủ nghĩa - một nhà nước thực sự là công cụ bảo đảm đầy đủ quyền làm chủ của nhân dân lao động, do có sự thống nhất về cơ bản giữa lợi ích của giai cấp công nhân với lợi ích của nhân dân lao động và của cả dân tộc. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ : Giai cấp công nhân đấu tranh chẳng những để giải phóng mình mà còn để giải phóng cả loài người bị áp bức bóc lột. Cho nên lợi ích của giai cấp công nhân và lợi ích của nhân dân lao động là nhất trí.

Sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta được thể hiện trong suốt quá trình hình thành và phát triển của Nhà nước dưới sự lãnh đạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh. Tháng 5/1941, Hội nghị Trung ương lần thứ VIII do Hồ Chí Minh chủ trì đã thay khẩu hiệu "Chính phủ Công, Nông, Binh" bằng "Chính phủ cộng hòa dân chủ" là hình thức chính phủ chung cho tất cả các tầng lớp nhân dân, không thuộc riêng về một giai cấp nào. Sự ra đời của Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa là thành quả của cuộc đấu tranh lâu dài, gian khổ của nhân dân lao động, của cả dân tộc. Đó cũng chính là Nhà nước luôn luôn bảo vệ lợi ích của nhân dân, lấy lợi ích của dân tộc làm nền tảng và thể hiện sức mạnh của khối đại đoàn kết dân tộc. Các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước ta thực hiện từ khi ra đời, trải qua các giai đoạn cách mạng khác nhau, lúc cách mạng thuận lợi cũng như gặp khó khăn đều thể hiện sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc.

Ngay sau khi Chính phủ lâm thời được thành lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đề nghị rút bớt các thành viên là người của Đảng Cộng sản

ra khỏi Chính phủ, thi hành chính sách đoàn kết rộng rãi, lập ra Chính phủ thống nhất gồm nhiều thành phần, đảng phái, mở rộng Chính phủ lâm thời thành Chính phủ liên hiệp lâm thời. Tiếp đó đến việc bầu cử Quốc hội, Chủ tịch Hồ Chí Minh chấp nhận nhường 70 ghế cho người của Việt Nam cách mệnh đồng minh và Việt Nam quốc dân đảng vào Quốc hội không qua bầu cử và dung nạp nhiều nhân sĩ trí thức, quan lại cao cấp của chế độ cũ tham gia Chính phủ. Tại kỳ họp thứ hai Quốc hội khóa I nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, Quốc hội đã ủy nhiệm cho Chủ tịch Hồ Chí Minh thành lập một chính phủ mới - Chính phủ toàn dân đoàn kết và tập hợp nhân tài, không phân đảng phái, nhưng là Chính phủ trong đó không có các phần tử phản cách mạng tham gia. Tất cả những việc làm thiết thực, đầy ý nghĩa ấy thể hiện rõ ngay từ đầu sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta. ♦

Sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta không chỉ thể hiện ở bản chất nội tại của nó mà còn là định hướng cơ bản trong xây dựng, không ngừng củng cố và hoàn thiện Nhà nước ta. Trải qua các giai đoạn cách mạng, cả trong tổ chức bộ máy lẫn mọi hoạt động của Nhà nước, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn luôn gắn kết chặt chẽ các thành tố, đồng thời dự báo kịp thời, kiên quyết ngăn chặn những biểu hiện làm xói mòn, suy giảm bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta, nhất là những nguy cơ tham ô, lãng phí, quan liêu, xa rời quần chúng... trong đội ngũ cán bộ công chức của Nhà nước ta.

Bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta là một thể thống nhất, nhưng không phải là sự ngang bằng giữa các thành tố. Trong sự thống nhất ấy, bản chất giai cấp công nhân giữ vai trò chi phối, quyết định toàn bộ quá trình xây dựng, tổ chức và mọi hoạt động của Nhà nước, là điều kiện bảo đảm cho Nhà nước thực sự là của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân các dân tộc Việt Nam. Tính nhân dân và tính dân tộc không làm giảm đi bản chất giai cấp công nhân mà trái lại nhờ có nó nên bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước ta được củng cố, tăng cường dưới sự lãnh đạo của Đảng. Hơn nữa, tính nhân dân và tính dân tộc còn là một trong

những tiêu chí để xem xét bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước ta. Xuyên suốt và bao trùm sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc được thể hiện ở tư tưởng về một "Nhà nước của dân, do dân, vì dân" của Hồ Chí Minh.

Sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta được thể hiện cả trên phương diện lý luận lẫn thực tiễn. Ở mọi giai đoạn cách mạng khác nhau, do yêu cầu nhiệm vụ của cách mạng thay đổi thì chức năng nhiệm vụ, tổ chức, hoạt động và tên gọi của Nhà nước cũng có sự thay đổi, song bản chất của Nhà nước ta vẫn chỉ là một : "Nhà nước của dân, do dân, vì dân" dựa trên sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc. Vì vậy, trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân, vì dân ở nước ta hiện nay, trước hết cần làm tốt công tác giáo dục để cán bộ, đảng viên, nhân dân nhận thức sâu sắc về sự thống nhất bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân và tính dân tộc của Nhà nước ta, trên cơ sở đó bằng những hành động cách mạng thiết thực góp phần củng cố tăng cường sự thống nhất trên.

Thứ hai, thường xuyên tăng cường bản chất giai cấp công nhân của Nhà nước ta mà cốt lõi là giữ vững sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam đối với Nhà nước. Điều này đã được thực tiễn cách mạng Việt Nam 60 năm qua khẳng định : Sự lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước ta là điều kiện bảo đảm cho Nhà nước thực sự là của dân, do dân, vì dân, có sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc, đồng thời bảo đảm cho Hệ thống chính trị nước ta đủ mạnh để đưa đất nước vượt qua mọi nguy cơ, thử thách, thực hiện thắng lợi sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Thứ ba, trong xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam xã hội chủ nghĩa hiện nay phải nắm vững mục tiêu là tôn trọng, bảo vệ, phát huy quyền làm chủ của nhân dân; tất cả vì độc lập dân tộc, dân chủ, tự do, hạnh phúc của nhân dân như trong Điều 2, Hiến pháp 1992 của Nhà nước ta đã chỉ rõ : Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Tất cả quyền lực thuộc về nhân dân mà nền tảng là

liên minh giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và tầng lớp trí thức.

Thứ tư, để nhân dân phát huy quyền dân chủ của mình trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội hiện nay, vấn đề cơ bản và cấp thiết là phải thực hiện nghiêm quy chế dân chủ ở cơ sở, đồng thời tiếp tục đổi mới cơ chế, hình thức thực hiện dân chủ để nhân dân thật sự là chủ và làm chủ, quyết định các vấn đề trọng đại của đất nước, của địa phương và tham gia quản lý Nhà nước.

Thứ năm, nâng cao chất lượng đội ngũ đảng viên, công chức, viên chức về phẩm chất chính trị, đạo đức, tác phong, lối sống, năng lực quản lý, năng lực chuyên môn... đi đôi với đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng có hiệu quả, bảo đảm cho đội ngũ cán bộ thực sự là "người đầy tớ trung thành của nhân dân", toàn tâm, toàn ý phục vụ lợi ích của nhân dân.

Thứ sáu, kiên quyết đấu tranh chống âm mưu, thủ đoạn diễn biến hòa bình của chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch lợi dụng vấn đề dân chủ, nhân quyền, dân tộc, tôn giáo

chống phá sự nghiệp cách mạng nước ta, can thiệp thô bạo vào chủ quyền quốc gia; gây chia rẽ trong nội bộ nhân dân, mất đoàn kết giữa các dân tộc, phá vỡ sự thống nhất toàn vẹn lãnh thổ đất nước dưới sự quản lý của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Thực hiện tốt các vấn đề cơ bản nêu trên là yếu tố bảo đảm xây dựng Nhà nước ta là công cụ chủ yếu để thực hiện quyền làm chủ của nhân dân, là "Nhà nước pháp quyền của dân, do dân, vì dân", có sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc trong toàn bộ tổ chức và hoạt động vì "Dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh" vững bước đi lên chủ nghĩa xã hội.

Chú thích:

(1) V.I. Lê nin, Toàn tập, tập 33, Nxb Tiến Bộ, Mát-xcơ-va, 1976, tr. 16

(2) (3) Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 7, Nxb. CTQG, Hà Nội, 1996, tr. 217, 216

TÓM TẮT

Sự thống nhất giữa bản chất giai cấp công nhân với tính nhân dân và tính dân tộc chỉ có thể có được ở nhà nước xã hội chủ nghĩa - một nhà nước thực sự là công cụ bảo đảm đầy đủ quyền làm chủ của nhân dân lao động, do có sự thống nhất về cơ bản giữa lợi ích của giai cấp công nhân với lợi ích của nhân dân lao động và của cả dân tộc.

SUMMARY

The unity between the nature of the working class and the character of the people and nationality can only materialize in a socialist state - the state that is truly a tool for ensuring full ownership of the working people, thanks to the basic unity between the interests of the working class and the interests of the working people and the whole nation.